

Горін С. М.

ОСТРОЗЬКИЙ МОНАСТИР ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ (ДО СЕРЕДИНИ XVII СТОЛІТТЯ)

На підставі опублікованих і віднайдених автором документальних свідчень розглянуто питання про час заснування Острозької обителі, її патронів та обсяги землеволодіння. Зібрані свідчення щодо пожертв від вірних і поховання дають змогу припускати високий релігійний авторитет одного з волинських монастирів.

Ключові слова: церква, монастир, ігумен, чернець, патронат, землеволодіння.

Історія вітчизняних монастирів XVI–XVII ст. до сьогодні залишається мало дослідженою. Зроблена спроба проаналізувати віднайдені документальні свідчення допоможе не лише частково реконструювати минуле Острозької обителі, а й, сподіваємося, дасть змогу краще зрозуміти особливості тогочасного існування чернецтва в українських землях, зокрема Волині.

Про Острозьку обитель нам майже нічого невідомо. Як зауважив польський дослідник Станіслав Кардашевич, йому вдалося віднайти про неї лише побіжні згадки в документах, правда, він не зазначив, які саме [14, с. 158–159]. Можливо, ті, які віднайшли й ми. Так, у дільчому акті 1603 р. між князями Янушем і Олександром Васильовичами Острозькими в опису Острога згадано «Зарече и Залуже за манастырем, а також манастыр albo шпиталь в мeste Острогу, над рекою Вилиею лежачого» [3, с. 97–98]. Маємо запис возного, який у 1619 р. був у «манастыре albo шпиталю Острозским мурованом, заложения церкви Троицы Светое» [11, спр. 111, арк. 188 зв. – 189 зв.]. Дослідник Ігор Мицько наводить свідчення кн. Анни-Алоїзи Острозької, зроблене незадовго до 19 червня 1628 р., про те, що «по уступенью Антоного міністратора [адміністратора. – І. М.] церкви монастиря albo рачей шпиталю острозского до того ж шпиталю міністратора Онуфрія попа презентовала и подала» [2, с. 81]. Крім того, в акті, поданому козацькими послами на сеймі 1659 р., йдеться про те, що єзуїти забрали багато православних церков і монастирів, як приклад згадано «монастир і шпиталь св. Троиці в Острогу з містечком і волостю, що до нього належали» [4, с. 317]. В усіх наведених свідченнях обитель ототожнюється із шпиталем. Можна робити лише припущення щодо того, чи шпиталь засновано при монастирі, чи навпаки. Вірогідно, для сучасників більш важливою, помітною була діяльність шпиталю, що знайшло своє відображення й у кількості відомих нам документальних свідчень про нього (до кінця

досліджуваного періоду ми віднайшли їх 15, не беручи до уваги вже згаданих).

Залишається відкритим питання про час заснування обителі. Деякі дослідники називали 1582 р., правда, без посилань на джерела, а один з них, М. Петров, уточнював, що для заснованих раніше в Острозі училища і друкарні кн. Василь-Костянтин Острозький фундував у згаданому році монастир зі шпиталем [5, с. 138; 7, с. 664]. Зазначимо, що в 1579 р. шпиталь уже існував, про що дізнаємося з духівниці кн. Галшки Ілліви Острозької, яка відписала йому певну грошову суму [12, спр. 4, арк. 38 зв.; 13, с. 128]. Те, що в заповіті обитель не згадана, уможливує припущення про те, що її не було на той час. Отже, заснування монастиря сталося, вірогідно, після 1579 р. До 1603 р. він перебував під владою кн. Василя-Костянтина Острозького, а в цьому році, згідно з дільчим актом, Острогом почали спільно володіти його сини – Януш з Олександром. Князь Януш помер у 1620 р. і його маєтки, зокрема й половину Острога, успадкувала донька Євфрузіна, чоловіком якої був кн. Олександр Янушович Заславський. Князь Олександр Острозький помер невдовзі після згаданого поділу володінь 1603 р., його маєтки успадкували сини, з яких після 1618 р. у живих залишився один кн. Януш-Павел. Відомо про конфлікт між ним і його дядьком Янушем Васильовичем, який у 1619 р. закидав своєму племіннику, що той після смерті «дозорцы и старшого» шпиталю священника Никандра без узгодження з позивачем «подал» на вакантне місце «духовного» Семена, а «чоловека побожного и в справах старшенства шпиталю згодного, през кнежати его млст [Януша Васильовича. – С. Г.] оповеденого и поданого, на име Павла, свесченника, подати заборонил», чим порушив домовленість 1603 р. про «сполное подаване духовных и старших» монастирів, церков і шпиталів «яко римское католицкое, так и стародавнее грецкое» [11, спр. 111, арк. 188 зв.–189 зв.]. Можливо, саме у зв'язку

з цим конфліктом навколо спільного права подання відразу після смерті в 1619 р. кн. Януша-Павла його слуги заборонили священику «церкви соборное založenija svjatyx Bogojavlennij zamku Ostrozskom» відправляти у ній церковну службу [11, спр. 114, арк. 389]. Януш-Павло був останній з синів Олександра Васильовича Острозького, не мав спадкоємців, тому 23 серпня 1619 р. відбулося «увязане» матері кн. Януша Анни Костчанки, «яко опекунки» її доньок, «в половици места Острога старого и новое место, и в передместя, и в половицу замку Острозского, также и в фолварки и села, до тоє половици Острога и замку належачые» [11, спр. 114, арк. 250–250 зв.]. Через півтора року (24 січня 1621 р.) внаслідок поділу володінь між цими доньками половину Острога отримала кн. Анна-Алоїза [11, спр. 122, арк. 691–706 зв.]. У 1624 р. вона передала Тройцьку церкву в Острозі єзуїтам, які її розібрали і замість неї поставили католицьку каплицю [15, с. 1269; 2, с. 66]. Дослідник М. Петров писав, що це сталося між 1634 і 1636 рр. [6, с. 191]. Отже, в цей час кн. Анна мала зосередити в своїх руках усю владу над церковними установами в Острозі, принаймні Тройцькою церквою зі шпиталем, тобто про її спільне разом з нащадками Януша Васильовича Острозького право подання вже не йшлося. Хоча, можна припустити, існування в цьому випадку певної домовленості, особливо беручи до уваги скаргу в 1634 р. Анни Острозької на дубенського старосту Марціяна Рамулта, який забрав коня у її стрільця із села Зенькі, і де княгиня згадує інший шпитальний масток, Ісерну, як «сполное належности з кнежатем его мл» [11, спр. 194, арк. 498–499 зв.]. Вірогідно, йдеться про кн. Владислава-Домініка Заславського, онука кн. Януша Васильовича Острозького і власника Дубна. Тобто, можливо, в цей час було спільне володіння принаймні деякими шпитальними маєтками. Хоча наведене свідчення могло бути пов'язане з іншими обставинами.

Повертаючись до Тройцької церкви, зазначимо, що вона згадується в документах і після 1624 р. Так, у скарзі луцького православного владики Атанасія Пузини від 18 січня 1634 р. йдеться про «церков в Острогу шпитальную Пренасветшое Тройци» [11, спр. 191, арк. 557–558; 1, с. 675–677], у записові, зробленому в грудні 1638 р., кн. Анну Острозьку названо «добр Суража и инших приналежности шпиталю Островского дедичных коляторкою», згадані також «старшыє духовные пресбитеры церкве založenija Тройци Пренасветшое шпиталю Островского» [11, спр. 214, арк. 895 зв.]. Під 26 серпня 1644 р. маємо згадку про княгиню, як «коляторку и администраторку» Острозького шпиталю, а також священиків «церкви založenija svjatoє Тройци

шпиталем Острозским» [11, спр. 240, арк. 224]. Додамо, що в березні 1639 р. Ян Грибовський заповів православному шпиталю в Острозі 200 золотих [11, спр. 219, арк. 613 зв.].

Вказані свідчення дають підстави твердити про існування монастиря, але залишають відкритими питання щодо періоду його існування. Те, що в духівниці 1579 р. кн. Галшка Іллівна Острозька заповіла гроші шпиталю і академії уможливило припущення: обителі в цей час не було, бо в пізніших записах досить часто фіксується «манастыр албо шпиталь». Беручи до уваги те, що в наведених записах 1634, 1638 і 1644 р. згадана шпитальна церква, монастир, ймовірно, тоді вже не існував.

Землеволодіння

О. Сендульський зазначав, що в 1585 р. кн. Василь-Костянтин Острозький відписав монастирю в Острозі місто Сураж із селами Зенькі (Ближніми і Дальніми), Ісерна, Онишківці, Тетерів, Турова (Турія?) і Ходаки [7, с. 664]. І. Мицько зробив уточнення: маєтки надано не монастирю, а для утримання академії та шпиталю [2, с. 21]. Додамо, що ці села разом із Суражем кн. В.-К. Острозький у квітні 1580 р. купив за 8000 литовських грошів (20000 золотих) у королівського секретаря, новогрудського підкоморія Андрія Івановича [11, спр. 22, арк. 499 зв.]. Отже, у 1585 р. шпиталь отримав згадані маєтки в посесію¹, а їхнім дідичем залишався кн. В.-К. Острозький. Так, у 1595 р. Януш Медушовський у зв'язку з втечею його підданих з Перекал скаржився на цього князя «яко дедичови и патронови» Суража, а також «старшим всим шпитальным [...] державцам добр всих», до Острозького шпиталю наданих [9, спр. 30, арк. 79 зв.].

Нам невідомі документальні свідчення про володіння шпиталем згаданими селами упродовж перших десяти років після їх отримання, але з середини 90-х рр. XVI ст. фіксуються конфлікти з власниками сусідніх маєтків – Федором Вільгорським з дружиною Настасією Боговитинівною Шумською і Петром Боговитином Шумським. Так, згідно зі скаргами Василя Андрійовича Малюшицького і Богдана Котовича Здетовського, «строителей шпиталю Острозского», Федір Вільгорський у жовтні 1594 р. пограбував шпитальних підданих із села Ходаки [9, спр. 32, арк. 242 зв. – 244 зв.], через рік, у жовтні 1595 р., він напав на шпитальний ґрунт в Ісерні [9, спр. 32, арк. 265 зв.], а в лютому 1597 р. забрав «сена стьрты замку Суразского» [9, спр. 36, арк. 118]. У 1604 р. уже Федір Вільгорський скаржився на суразьких війта Сасина Демецького, старосту

¹ Нам відоме лише одне свідчення про належність цих сіл академії – у 1618 р. згадується Сава Флячич, «ректор и дозорца добр Суража и шпиталю Острозского» (див. «Персоналії»).

Василя Малюшицького та інших «дозорцов и старших» шпиталю з приводу захоплення ґрунтів позивача і «привернене» їх до володінь Суража і Ходак [10, спр. 14, арк. 581 зв.]. Аналогічні конфлікти відбувалися між шпиталем і Петром Боговитином Шумським, який упродовж 1595–1597 рр. нападав на шпитальні маєтки (або їхніх підданих) Зенькі, Онишківці, Сураж і Турова [9, спр. 32, арк. 257 зв., 264 зв., 280; спр. 34, арк. 47–48 зв.]. Отже, в 90-х рр. XVI ст. шпиталь володів названими селами. У дільчому акті 1603 р. між князями Янушем і Олександром Острозькими згадані «маєтності духовные, до манастыров, до шпиталов, также и иных духовенств, до Острога належачих» [3, с. 93], які залишалися у спільному подаванні цих князів². У 1607 р. шпиталь володів зазначеними вище маєтками: 20 вересня згадується Олександр Соколдський, «строител и владар» Острозького шпиталю та «держачий за яким колвек правом добр Суража, Исерна, Тетеровки и иных» [10, спр. 15, арк. 91]. У 1614 р. уже принаймні частина шпитальних сіл перебували в посесії кн. Олександра Пузини, на якого скаржився кн. Януш Острозький, «доводечи справедливости атаманови, подданым своим на част и на сторону поводови належачим и служачим з села Ходак волости Суразское», з приводу того, що, «будучи слугою рукоданым повода, а держачи от повода и маючи в повереню, рандзе и шафунку своем тую маєтност Суразскую», в 1614–1615 рр. відповідач відібрав майно у підданих цього села [11, спр. 117, арк. 862 зв.]. Аналогічні претензії Януш Острозький висунув Олександр Пузині щодо пограбування в 1614–1616 рр. підданих з Андрушівки, Зеньків Близніх і Дальніх, Ісерни, Онишківців, Суража, Тетеріва і Турова. У скаргах кн. О. Пузину звинувачено у вимаганні від підданих відпрацювання більших повинностей, ніж вони були зобов'язані, та ув'язнення атаманів сіл Зенькі Дальні, Ісерна, Онишківці й Тетерів за спротив [11, спр. 117, арк. 853, 861, 863 зв. – 864, 866 зв. – 868, 1005 зв., 1011 зв.–1012, 1102, 1105 зв. – 1106]. Зауважимо, що ці скарги містяться в позовах, датованих березнем 1620 р., тобто судова тяганина тривала уже не перший рік.

У квітні 1619 р. стався конфлікт: скаржився Януш Острозький на кн. Михайла Пузину, що той напав на села Андрушівку та Ісерну, які у 1618 р. отримав від Олександра Пузини у трирічну посесію підданий позивача дубенський єврей «Шлом» Лезарович і відібрав їх у орен-

даря [11, спр. 113, арк. 1128 зв.]. Із скарги кн. О. Пузини дізнаємося, що Януш Острозький не забарився з «відповіддю» і в серпні 1619 р. наслав згаданого орендаря разом із кількадесятьма козаками на «маєтност, державу и посесью поводов местечко Сураж и села, до того местечка приналежачие» [11, спр. 117, арк. 428–428 зв.]. Під час нападу пограбували майно позивача і, хоча в скарзі це не зазначено, вірогідно, в результаті повернули Ш. Лезаровичу відібрані в нього села (можливо, маєтки повернули ще до нападу в серпні 1619 р.). Зазначимо, що стосунки між Янушем Острозьким і Олександром Пузиною залишалися напруженими. Так, у березні 1620 р. перший з них позивав другого, «доводечи справедливости мешчаном и подданым своим суразским, также атаманом и подданым своим на части, на сторону кнежати его мл пана Краковского [кн. Януш Острозький. – С. Г.] служачые и належачые волости Суразское, з сел Старого Суража, з низших и долших замков, с Туровое, с Ходак, з Исерна, з Андрушовки и Тетеровки» [11, спр. 116, арк. 646–647].

Отже, не пізніше 1614 р. кн. Януш Острозький своє право на половину суразьких «маєтностей» передав кн. Олександр Пузині (умови посесії нам невідомі). Щодо половини, яку отримав кн. Олександр Острозький († 1603 р.), то після смерті його сина Януша-Павла в 1619 р. нею володіла дружина кн. Олександра Васильовича Анна Костчанка з доньками, опікуном яких був їхній дядько – Януш Васильович Острозький (згадується в такому статусі в запису 1620 р. [11, спр. 116, арк. 925 зв.]). Однак ще 15 серпня 1618 р. донька Олександра Васильовича Анна-Алоїза передала Сураж «зо всіми приналежностями» Олександр Пузині за умови, що «аренда и интрата с тых добр на преречоную церков шпитальную Острозскую Троици Пренасвятшое, и хорых, в ней мешкающих, была оборочаная и давана» [1, с. 676]. Хоча, можливо, Олександр Пузина ще раніше отримав половину суразьких володінь Олександра Острозького, а в 1618 р. Анна-Алоїза лише підтвердила це його право. Отже, не пізніше 1618 р. Олександр Пузина став посесором усієї Суразької волості. Зазначимо, що 13 грудня 1621 р. возний вручив йому судовий позов у Суразькому замку [11, спр. 126, арк. 32 зв.]. Правда, у 1622 р. кн. Анна Острозька, «вымогши» у кн. О. Пузини Сураж із селами та Андрушівку «приданую», пообіцяла щороку давати 1000 золотих йому і 2000 золотих на утримання шпиталю [1, с. 677]. Відомо, що кн. Анна Острозька в 1628 р. за 11821 золотих і три гроші передала Яну Янушовському з дружиною Софією Радовицькою в трирічну посесію Сураж із селами, зокрема Онишківці, Зенькі Близні й Дальні, Ходаки і Турову [11, спр. 184, арк. 106

² 9 листопада 1616 р. до луцьких гродських книг занесена «Протестация кнежат их мл Острозских против его мл пану Словицкому, поборцы, и сознане возных», у якій висунуто претензії до цього поборці (Криштофа Словицького) щодо збирання побору з маєтків позивачів, зокрема «з маєтности шпитальноє половини местечка Суража, на части кнежат их мл належачое» [11, спр. 105, арк. 611–613 зв.].

зв. – 107]. Вірогідно, Янушковський володів ними впродовж усього зазначеного терміну, в усякому разі в записові від 28 січня 1631 р. Сураж названо його «державой» [9, спр. 82, арк. 406 зв.]. Як свідчив у 1633 р. кн. Олександр Пузина, на той час уже луцький православний владика Атанасій, до 1632 р. він отримував щорічні 1000 золотих, однак шпиталю кн. Анна-Алоїза не давала нічого [1, с. 675–677]. Хоча документальних свідчень ми не маємо, але навряд чи буде помилковим твердження про те, що надалі ані цей владика, ані шпиталь грошей від княгині не отримували.

До 1641 р. нам невідомі свідчення про відпisanі свого часу кн. В.-К. Острозьким маєтки на утримання шпиталю, а цього року кн. Анна-Алоїза передала їх Острозькому єзуїтському колегіуму [8, с. 336; 2, с. 70], який володів ними принаймні упродовж наступного десятиріччя, тобто до кінця досліджуваного періоду. Так, у грудні 1643 р. згадано «подданые державы их мл отцев єзуитов колеиум Острозкого з местечка Суража» [11, спр. 237, арк. 1038 зв.], а 9 березня 1650 р. датовано «Юрамент подданных отцев єзуитов Острозских з Суража и з инших маєтностей», серед яких названо Андрушівку, обидві Зенькі, Ісерну, Турову і Ходаки [11, спр. 265, арк. 541 зв. – 542 зв.].

Отже, у 1585 р. шпиталь отримав згадані маєтки і володів ними впродовж більш ніж 20 років. Ймовірно, вже після смерті кн. В.-К. Острозького в 1608 р. його син Януш передав право на свою половину кн. Олександру Пузині, який у 1614 р. згадується як посесор. У 1618 р. він отримав й другу половину, але в 1622 р. повернув маєтки кн. Анні Острозькій, яка зобов'язалася давати йому щороку грошову компенсацію й матеріально утримувати шпиталь. Однак, як свідчив у 1633 р. владика Атанасій Пузина, до цього часу шпиталь не отримав нічого, не давала грошей княгиня й після 1633 р., а в 1641 р. вона передала маєтки єзуїтському колегіуму. Таким чином, шпиталь остаточно втратив свої села 1618 р., бо вже сам факт їх передачі в посесію власниками шпиталю свідчив про те, що вони не дуже переймалися долею цієї установи. Беручи до уваги закид Атанасія Пузини кн. Анні Острозькій щодо її несплати грошової компенсації шпиталю після 1622 р., можна, звісно, припустити, що він, будучи посесором, дбав про «уломных хорых и убогих розного стану и кондичией, для которых тая церков и шпитал сут фундованые». Однак згадаємо свідчення про зловживання з боку посесора О. Пузини для отримання якнайбільшого прибутку з цих маєт-

ків і наші припущення щодо підтримки ним шпиталю стають все менш вірогідними.

Персоналії

Антоній: незадовго до 19 червня 1628 р. за невідомих нам обставин перестав бути адміністратором «церкви монастиря албо рачей шпиталю Острозского» [2, с. 81].

Онуфрій (священик): став адміністратором шпиталю після Антонія [2, с. 81].

Котович Здетовський Богдан: найдавніше відоме нам свідчення про нього як «строителя» шпиталю датоване 2 жовтня 1594 р., останнє – 2 травня 1596 р. [9, спр. 32, арк. 243, 257 зв., 264, 265 зв., 280], 26 серпня 1597 р. його названо «подстаршим дозорцею» шпиталю [9, спр. 34, арк. 48 зв.].

Малюшицький Василь Андрійович: упродовж періоду з 2 жовтня 1594 р. до 2 травня 1596 р. згадується як «строител» шпиталю [9, спр. 32, арк. 243, 257 зв., 264, 265 зв., 280], 28 лютого і 30 квітня 1597 р. його названо «строителем шпиталю Острозского, намесником и справцею именей шпиталных острозских» [9, спр. 36, арк. 114 зв., 118], 26 серпня 1597 р. – суразьким старостою і «подстаршим дозорцею» шпиталю [9, спр. 34, арк. 48 зв.], в 1601 р. – суразьким намісником, «справцею и дозорцею всех именей шпиталю Острозского суразских», до того ж «державцею и дозорцею» шпиталю, згадано також як «старшого опатруна и строителя шпиталю Острозского, а дозорцы и справцы замку и места Суражу належачих» [9, спр. 39, арк. 25 – 25 зв.], 17 листопада 1603 р. – суразьким «державцею» [10, спр. 14, арк. 335], а 26 лютого 1604 р. – «подавцею и дозорцею» шпиталю [10, спр. 14, арк. 581 зв.].

Соколдський Олександр: 20 вересня 1607 р. згадується як «строител и владар» шпиталю, «держачий» Суража із селами [10, спр. 15, 91].

Никандр (троїцький священик): був «дозорцею» шпиталю ще при кн. В.-К. Острозькому, помер у 1619 році [11, спр. 111, арк. 188 зв.–189].

Сава Флячич: 15 серпня 1618 р. згадується як ректор і «дозорца добр Суража и шпиталю» [1, с. 676].

Семен: у 1619 р. зайняв місце померлого священика Никандра (див. вище).

Наведені свідчення дають змогу зробити припущення про те, що Острозький монастир було засновано після 1579 р. і ліквідовано до 1634 р., однак жодної безпосередньої документальної згадки про його функціонування нами не віднайдено.

1. Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов. – К., 1883. – Ч. I, т. 6:

Акты о церковно-религиозных отношениях в Юго-Западной России (1322–1648 гг.). – 939 с.

2. Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська Академія (1576–1636) / І. З. Мицько. – К. : Наук. думка, 1990. – 190 с.
3. Описи Острожчини другої половини XVI–першої половини XVII століття / [упорядник Віктор Атаманенко]. – К.–Острів–Нью-Йорк, 2004. – 335 с.
4. Памятники, издаваемые Временной комиссией для разбора древних актов. – К., 1852. – Т. 3. – Отд. 3. – 869 с.
5. Петров Н. И. Волинь. Исторические судьбы Юго-Западного края / Н. И. Петров. – СПб., 1888. – 288 с.
6. Петров Н. Очерк истории правосл. духовн. школы на Волини / Н. Петров // Труды Киевской духовной академии. – 1867. – Февраль. – С. 183–198.
7. Сендальский А. Село Сураж Кременецкого уезда / А. Сендальский // Волинские епархиальные ведомости. – 1873. – № 19 (Часть неофициальная). – С. 659–670.
8. Теодорович Н. И. Историко-статистическое описание церквей и приходов Волинской епархии. В 5-ти томах / Н. И. Теодорович. – Почаев, 1893. – Т. 3: Кременецкий, Заславский уезды. – 687 с. – Библиогр. в тексте.
9. Центральний державний історичний архів України у м. Києві [далі – ЦДІАК України]. – Ф. 21 (Кременецький градський суд). – Оп. 1.
10. ЦДІАК України. – Ф. 22 (Кременецький земський суд). – Оп. 1.
11. ЦДІАК України. – Ф. 25 (Луцький градський суд). – Оп. 1.
12. ЦДІАК України. – Ф. 26 (Луцький земський суд). – Оп. 1.
13. Яковенко Н. Цікавий документ / Н. Яковенко // Жовтень. – 1985. – № 2. – С. 128.
14. Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga / S. Kardaszewicz. – Warszawa-Kraków, 1913. – 291 s.
15. Zaleski S. Jezuci w Polsce. Kolegia i domy, założone w drugiej dobie rządów Zygmunta III i za rządów Władysława IV. 1608–1648 / S. Zaleski. – Kraków, 1905. – Т. 4. – 1310 s.

S. Horin

THE OSTROH MONASTERY OF THE HOLY TRINITY (TILL THE MID-SEVENTEENTH CENTURY)

Drawing from the published and recovered documental evidence, the author researches issues of the monastery foundation and its patrons, as well as its land-ownership. The collected evidence on donations from population and burials in the monastery allows for making assumptions regarding the religion prestige of this monastic community.

Keywords: church, monastery, abbot, monk, patronate, land-ownership.

УДК 94(477) “1919/1922”

Купчик О. Р.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УПРАВЛІННЯ УПОВНОВАЖЕНОГО НКЗТ РСФРР ПРИ РНК УСРР (1919–1922)

У статті з'ясовано функції, компетенція і правовий статус Управління Уповноваженого Народного комісаріату зовнішньої торгівлі при РНК УСРР у 1919–1922 рр.

Ключові слова: компетенція, нарком, народний комісаріат, уповноважений, управління, обов'язки, права, статус, функції.

Ефективне функціонування будь-якого державного органу залежить від належної організаційно-штатної побудови й правового регулювання його діяльності. Це стосується й Уповноваженого (Управління) НКЗТ РСФРР при РНК УСРР на початку 1920-х рр., післяреволюційний період, коли уряд РСФРР ще не зміг

повністю централізувати владу, зокрема у сфері зовнішньоторговельної діяльності.

Окремі аспекти функціонування Уповноваженого й управління НКЗТ РСФРР при РНК УСРР розглядалися як радянськими, так і сучасними українськими істориками й правниками [1; 2; 6]. Однак предметом окремого історично-